

Mikael Hertig

SDU – optagelse
Bachelorklager
Sendes som mail

Sønderborg, 17. august 2025

Vedr. en usaglig omregning fra 13-skala og afslag op på optagelse til tysk bacheloruddannelse på SDU.

Udgangspunkt:

Kvot 1-optag på universiteter i Danmark foregår ud fra karaktergennemsnittet fra den adgangsgivende gymnasiale eksamen. Der ses på dette gennemsnit – og hverken alder, erhvervserfaring eller andre forhold inddrages direkte. Reglerne gælder for alle, der har den rette adgangsgivende eksamen, uanset hvor mange år siden den er taget, og uanset ansøgerens alder.

Selve udvælgelsessystemet differentierer ikke direkte på baggrund af alder, kun på karaktergennemsnittet.

Indirekte forskelsbehandling på grund af alder kan i teorien forekomme, hvis et tilsyneladende neutralt adgangskrav rammer ansøgere skævt i forhold til alder, men adgangskriterierne i kvote 1 er udformet således, at de alene tager udgangspunkt i karaktergennemsnittet og adgangskrav. Enhver kan søge, uanset alder, hvis de opfylder de formelle krav.

Jeg tilader mig hermed at fremsende en mere juridisk orienteret redegørelse til behandlingen af min klage over afvisningen af min ansøgning om en af de ledige pladser på bacheloruddannelsen i tysk på SDU.

De danske juridiske bestemmelser om aldersdiskrimination findes i forskelsbehandlingsloven, som er lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet. Loven implementerer EU's beskæftigelsesdirektiv, hvilket betyder, at alder på linje med bl.a. køn, race og religion ikke må danne grundlag for forskelsbehandling i forbindelse med ansættelse, afskedigelse, løn og arbejdsvilkår.

Direkte aldersdiskrimination foreligger, hvis fx en arbejdsgiver udtaler, at en medarbejder eller ansøger ikke kan få jobbet pga. sin alder – det er udtrykkeligt ulovligt. Indirekte aldersdiskrimination sker, hvis en tilsyneladende neutral regel, praksis eller kriterium i praksis rammer en bestemt aldersgruppe uforholdsmæssigt hårdt, uden at det er sagligt begrundet. For eksempel kan et generelt krav om mange års erfaring ekskludere yngre ansøgere, hvis kravet ikke kan begrundes sagligt.

I teorien – og i praksis – kan der altså gøres gældende, at der foreligger indirekte forskelsbehandling på grund af alder. Loven forbyder dette, medmindre arbejdsgiveren kan godtgøre, at kriteriet er sagligt, nødvendigt og proportionelt i forhold til det pågældende job. Typiske undtagelser gælder kun, hvis særlige forhold gør det nødvendigt, fx visse stillinger i forsvaret eller borgerstyret personlig assistance.

Bevisbyrden er delt: Den, der mener at have været udsat for aldersdiskrimination, skal kunne pege på faktiske omstændigheder, som giver grundlag for denne formodning – herefter skal arbejdsgiveren sandsynliggøre, at ligebehandlingen ikke er blevet krænket.

- Indirekte forskelsbehandling kan gøres gældende, hvis en tilsyneladende neutral praksis reelt rammer bestemte aldersgrupper uden saglig begrundelse.

Proportionalitetsprincippet og omregningsmetoden

Nu kan man jo indvende, at ligebehandlingslovene ikke direkte gælder enten etnicitet, race, religion eller forholdene på arbejdsmarkedet. Man må derfor også ty til almindelige principper, dog ikke mere, end at aldersdiskrimination strider mod dansk ret.

Jeg gør hermed gældende, at den anvendte omregningsmetode af karakterer fra 13-skalaen til 7-trins-skalaen ikke lever op til proportionalitetskravet i ligebehandlings- og menneskeretslovgivningen (EMRK mv.) . Ifølge dette princip skal forskelsbehandling have et nødvendigt formål, og midlerne til at opnå dette formål må ikke være mere indgribende end påkrævet.

Som fremhæver, er proportionalitet og saglighed grundlæggende betingelser for lovlig forskelsbehandling. En omregningsmetode, der systematisk forringer ældre eksamensbeviser uden statistisk eller saglig begrundelse, overskrider denne grænse.¹ Der findes alternative omregningsmetoder, såsom statistisk normering, som i højere grad

1 "The importance of Article 14 [Den Europæiske Menneskerettighedskonvention] has nevertheless been brought out in a growing number of significant cases over the past decade" "The court has, for example, in the context of police violence also developed its position on indirect discrimination and the relevance of statistical evidence to claims of discrimination." (Harris, O'Boyle and Warbrick: "Law of the European Convention of Human Rights 4.ed , Oxford 2018 p 765.

sikrer en retfærdig og lige behandling af alle ansøgere, uanset hvilken karakterskala de er blevet bedømt efter. Derfor påstås den nuværende praksis unødvendigt indgribende og urimelig.

Jeg anmoder derfor om, at SDU revurderer omregningspraksis og genoptager min ansøgning med en mere proportional og sagligt begrundet vurdering².

Der bør i afvejningen her henses til, om diskriminationen forfølger et erklæret og sagligt formål³.

Da der ikke noget steds ses en sådan begrundelse, er påstanden derfor, at der både i mit og i andres tilfælde er tale om aldersdiskrimination.

2 Læs også Bønsing S, "Almindelig Forvaltningsret" DJØF, 5.udg. p 342-353. Her hedder det bl.a. "Lighedsbetragtninger har en særlig variant, når det drejer sig om anvendelse af EU-retten. Her har EU-domstolen fastslået, at lighedsgrundsætningen har et bredere og mere selvstændigt indhold end i dansk forvaltningsret. Udover det, der også kan udledes af danske lighedsbetragtninger, indeholder EU-rettens lighedsbetragtninger et *diskriminationsforbud*, der både dækker direkte og *indirekte* diskrimination. Sidstnævnte indebærer bl.a., at diskrimination, der giver "statistisk diskrimination", også er i strid med EU-rettens lighedsgrundsætning. Se iøvrigt UfR 2011.2854 Ø"

Man kan se dette som et særtilfælde af "*skøn under regel*"*ibid.* 351 f.

Eller Rytter, Jens Elo: Individets grundlæggende rettigheder, Karnov 2021: , p 442: "Indirekte diskrimination foreligger, hvor generelt og neutralt formulerede regler, krav m.v. medfører en faktisk forskelsbehandling, idet de alene eller dog i særlig grad rammer bestemte persongrupper (virkningen), som ikke står i et rimeligt forhold til det formål, som forfølges med de pågældende regler, krav m.v.

3 Rytter op.cit 444., "Foreligger der forskelsbehandling, bliver spørgsmålet først, om forskelsbehandlingen tjener et sagligt formål. Er det ikke tilfældet, foreligger der allerede derfor diskrimination."

Bekendtgørelsen fastslår, at karakterer fra den gamle 13-skala skal omregnes til 12-skalaen ud fra en tabel, altså aritmetisk og ikke statistisk.

- **Skævheden**, betyder at midtværdien i den gamle skala bliver placeret under midtværdien i den nye, fordi intervallet og fordelingen ikke er justeret.
- **Den officielle omregningsskala** tager ikke hensyn til gennemsnittets placering i populationen, men regner direkte på karakterniveau. Dermed kan et gennemsnit som dit (7,8) ende markant lavere (5,7) end hvis en statistisk metode – fx percentil eller normalisering – var anvendt.

I stedet for en simpel lineær eller ensformig omregning kan man teoretisk set bruge statistiske metoder, fx tage udgangspunkt i fordelingen (fordelingen af karakterer på hver skala, dvs. populationernes normal- eller anden statistiske fordeling). Man kan derfor bruge medianer, kvantiler eller andre fordelingsmål til at skabe mere balancerede omregningsmodeller, som bedre bevarer karakterernes betydning i gennemsnitsberegninger:

- Man kan sammenligne de empiriske fordelinger af karakterer på de to forskellige skalaer.
- Så kan man finde medianerne eller de procentvise positioner (percentiler) for karaktererne i hver skala.
- Dernæst kan man konstruere en funktion, der oversætter karakterer sådan, at samme procentvise position på 13-skalaen svarer til samme procentvise position på 7-trins-skalaen.

- Denne metode vil mindske forskydninger og skævheder i det gennemsnitlige niveau.

Officielle oversættelsesskalaer bygger ofte på kvalitative beskrivelser af præstationerne, men statistisk tilgang kan give en mere matematisk retvisende omregning, især når karaktergennemsnit skal sammenlignes eller kombineres på tværs af skalaer.

Sammenfattende: Ja, det vil være muligt at tage udgangspunkt i fordelingen af karakterer (normal eller empirisk fordelingsmodel) og anvende median, percentiler eller lignende for at skabe en statistisk mere retfærdig og mindre skæv omregning end den simple officielle oversættelsesskala, som blot anvender faste konverteringsværdier. Denne metode vil sikre, at karaktergennemsnit bliver mere retvisende og sammenlignelige på tværs af de forskellige skalaer.

13-skala	Andel (%)	Kumulativ (%)	7-trins skala	Andel (%)	Kumulativ (%)
13	5	5	12	5	5
12	10	15	10	15	20
11	10	25	7	15	35
10	10	35	4	20	55
9	15	50	2	20	75
8	20	70	0	15	90
7	20	90	-3	10	100
6	10	100			

Eksempel på omregning

13-skala	Kumulativ %	7-trins skala (nærmeste kumulative %)	Kommentar
13	5	12 (5%)	Match
12	15	10 (20%)	Tæt på
11	25	7 (35%)	Tæt på
10	35	4 (55%)	Tæt på
9	50	2 (75%)	Tæt på
8	70	0 (90%)	Tæt på
7	90	-3 (100%)	Match

Det betyder, at karakteren 8 på 13-skalaen svarer til 0 på 7-trins-skalaen med denne metode, som tager udgangspunkt i deres placering i elevpopulationen.

Generelle karakterfordelinger for 13-skalaen og 7-trins-skalaen er dokumenteret i flere officielle og akademiske kilder. Ifølge data fra bl.a. Undervisningsministeriet og Wikipedia ser fordelingen omtrent sådan ud for gymnasie- og adgangskarakterer:

Fordeling på 13-skalaen (omtrent)

- 13: ca. 1-5%
- 11: ca. 5-10%
- 10: ca. 10%
- 9: ca. 20%
- 8: ca. 25-30%
- 7: ca. 15-20%
- 6 og lavere: ca. 10-15% tilsammen

Fordeling på 7-trins-skalaen (ca.)

- 12: ca. 5%
- 10: ca. 15%
- 7: ca. 25-30%
- 4: ca. 20%
- 02: ca. 15%
- 00 og -3: ca. 5-10% tilsammen

Disse fordelinger afspejler den relative hyppighed af karakterer i den samlede population af elever ved eksamen.

Konsekvenser for omregning

- Eksempelvis svarer den mest almindelige karakter 8 på 13-skalaen ofte til karakter 7 på 7-trins-skalaen med hensyn til placering i fordelingen.
- Karakteren 7 på 13-skalaen ligger relativt lavere, og oversættes derfor til karakteren 4 på 7-trins-skalaen.
- Således er omregningen ikke lineær, og oversættelsen af gennemsnit må tage højde for de faktiske fordelinger for at undgå skævheder i gennemsnittet.

Der findes også officielle oversættelsestabeller og tekniske beskrivelser af omregningen, hvor man netop har korrigeret for sådanne forskelle baseret på større datasæt over karakterfordelinger. Det er dog ikke altid, at de officielle tabeller helt fjerner skævheder i praksis.

ad os bruge de omtrentlige fordelinger og percentiler for at omregne en karakter på 7,8 fra 13-skalaen til 7-trins-skalaen.

1. Find positionen af 7,8 på 13-skalaen

- Karakteren 8 på 13-skalaen ligger ca. i 55-70% percentil (let over gennemsnittet).
- Karakteren 7 ligger ca. i 40-50% percentil.
- 7,8 ligger derfor omtrent omkring 50-60% percentil.

2. Find den tilsvarende karakter på 7-trins-skalaen for 50-60% percentil

- Ca. 50-60% af eleverne ligger i området ved karakteren 7 på 7-trins-skalaen (som har en fordeling på ca. 25-30%, starter fra ca. 35-65% percentil).
- Nærliggende lavere karakterer er 4 (ca. 20%, 65-85% percentil) og 10 (ca. 15%, 10-25% percentil).

Konklusion på omregning

- En 7,8 på 13-skalaen, som placerer sig lidt over midtnormalen, vil omregnet statistisk svare til ca. 7 på 7-trins-skalaen.

Det betyder, at ud fra en statistisk percentilbaseret metode bør en karakter 7,8 på 13-skalaen placeres som omtrent svarende til karakteren 7 på 7-trins-skalaen. Denne omregning er mere retvisende end den officielle faste omregning, som kan placere 7 som svarende til 4, hvilket trækker gennemsnittet ned i forhold til den faktiske relative præstation.

Det er en væsentlig problemstilling i forbindelse med omregning af karakterer fra den gamle 13-skala til den nuværende 7-trins-skala ved universitetsoptag i Danmark. Når omregningen sker aritmetisk (dvs. en direkte matematisk oversættelse af karakterværdier uden hensyntagen til den oprindelige karakters placering i forhold til den samlede elevgruppe), kan det skabe uretfærdige konsekvenser.

Det rejser et væsentligt spørgsmål om indirekte aldersdiskrimination, fordi de ældre eksamensbeviser i sagens natur

tilhører en ældre gruppe ansøgere, der kan blive afvist på baggrund af en omregning, som ikke reflekterer den oprindelige karakters relative værdi i sin tid. Selvom omregningen formodentlig er defineret som saglig administrativ praksis, har denne praksis ikke for alvor været testet retligt på et mere principielt grundlag.

Dette indebærer, at sagsbehandlingen kan ende i stribewise afslag på grund af en aritmetisk omregning, hvor en statistisk, normeret omregning kunne have medført en mere retfærdig adgangsvurdering.

Hvis denne praksis fortsætter uden revision, kan det betragtes som en form for indirekte aldersdiskrimination – ubevidst, men resultatmæssigt forskelsbehandlende ældre studerende baseret på deres alder og karaktersystem. Der kan derfor være grundlag for et juridisk og politisk personligt initiativ for at ændre praksis og anvende en mere retfærdig, statistisk omregningsmodel for ældre karakterer ved optagelse på universiteter.